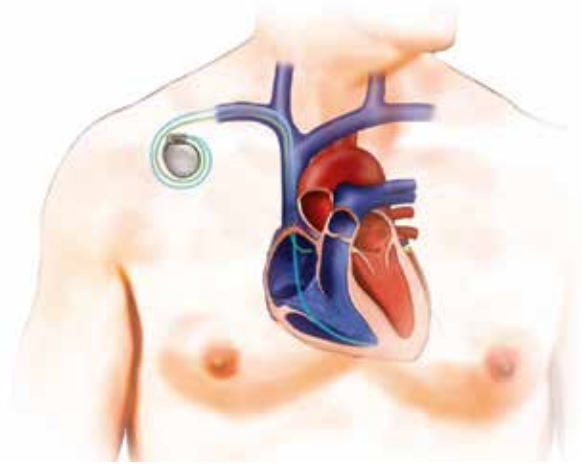

Mynd 17.9.
Gangráður.
Í gegnum bláæð undir viðbeini er leiðslum komið fyrir í hægri slegli og oftast einnig hægri gátt. Gangráðnum sjálfum er komið fyrir undir húð á ofanverðum brjóstakassa.

Teikning: Hjördís Bjartmars.

Mynd úr *Kransæðabókinni*.

Kransæðabókin

Gunnar Þór Gunnarsson

hjartalæknir á Akureyri

gunnarg@sak.is

Út er komin *Kransæðabókin* í ritstjórn Guðmundar Þorgeirssonar og Tómasar Guðbjartssonar sem einnig eru útgefendur. Auk þeirra félagar eru 29 meðhöfundar, læknar, hjúkrunarfræðingar, sjúkrahjálpari og næringarfræðingar. Almenn má segja að vel hafi til tekist og ástæða til að óska höfundum og öllum þeim sem að bókinni komu til hamingju.

Bókin er 256 síður í þægilegu broti. Þetta er falleg bók. Hönnun og umbrot er til fyrirmyndar. Það er gott samræmi í skýringarmyndum í mismunandi köflum. Anatomískar myndir eru flestar teiknaðar af Hjördísi Bjartmars og ljósmyndir í texta sem ekki eru úr myndasöfnum eru teknar af Þorkeli Þorkelssyni. Kápu mynd og myndir milli kafla eru eftir Einar Guðmann og Gyðu Henningsdóttur og sýna árfarvegi og vatnsdrög sem kallast vel á við innihaldið. Í lok bókar er atriðaorðaskrá.

Bókin fjallar um kransæðasjúkdóma og í 19 köflum er fjallað um líffærafræði, faraldsfræði, áhættuþætti og forvarnir, einkenni, greiningu, meðferð, endurhæfingu og fylgikvilla. Hver er markhópur bókarinnar? Í formála bókarinnar segja ritstjórar: „Markmið bókarinnar er að flytja lesendum tímabærar og gagnreynðar upplýsingar um þennan mikilvæga sjúkdóm.“ Í inngangi segir: „Textinn er skrifaður með stóran hóp lækna og heilbrigðisstarfsfólks í huga og alla þá sem vilja kynna sér þetta stóra heilbrigðisvanda-

mál.“ Hvernig hefur það tekist? Hverjir munu lesa þessa bók? Eru einhverjir eftir sem lesa bækur af þessu tagi?

Almennt er textinn þjáll og samræmi í stíl og framsetningu á milli kafla. Tilvísanir eru milli kafla til að forðast endurtekningar. Það er flókið að skrifa texta af þessu tagi, koma þarf gagnreynðum upplýsingum til skila í stuttum yfirlitsköflum og gera textann læsilegan og skiljanlegan fyrir breiðan hóp fólks. Auðveldlega hefði verið hægt að skrifa heila bók um efni hvers og eins kafla. Þar kemur góð ritstjórn til skjalanna. Undirritaður er lyf-læknir og hjartalæknir og því (vonandi) með þekkingu á því sem skrifað er um og vanur þeim hugtökum sem notuð eru. Undirritaður gerði litla eigindlega rannsókn og fékk tvo einstaklinga sem ekki hafa bakgrunn í læknisfræði eða öðrum heilbrigðisfræðum til að lesa hvort sinn kaflann. Þrettán ára grunnskólanemi las kafla 3, orsakir, meinþróun og meingerð og 52 ára doktor í hugvísindum las kafla 8, greining kransæðasjúkdóms. Báðum þáttakendum fannst stíllinn þjáll og efnið vel framsett og skildu innihald. Yngri þáttakandinn sem las erfiðari kaflann þurfti þó að fá útskýringar á nokkrum hugtökum.

Efnisval kaflanna 19 finnst undirrituðum vera í rökréttri röð. Vissulega má alltaf segja að sumt ætti að vera ítarlegra og meiri áhersla á annað en það hefði komið niður á lengd bókarinnar og hún þar með frekar orðið uppflettirit en ekki greinargott yfirlit yfir kransæðasjúkdóma. Á eftir hverjum kafla er heimildaskrá sem nýtist þeim sem þyrstir í ítarefni. Sérstaklega er ánægjulegt hve oft er vitnað í íslenskar rannsóknir sem sýnir hve öflugt íslenskt vísindasamfélag er. Það er ekki raunhæft að fara í gegnum hvern og einn af köflunum 19. Því vel ég nokkra kafla. Kafla 7 um mataræði og hjartasjúkdóma er athyglisverður fyrir þær sakir að það

erfiða rannsóknarefni hefur verið mikið til umræðu. Vísindamenn í Svíþjóð hafa til dæmis orðið fyrir hótunum um líkamsmeiðingar af hendi „rétttrúnaðar“ fólks í næringarfræðum. Í þessum kafla er fjallað lípurlega og af rökfestu um þetta flókna mál. Í textanum er fjallað inn á milli um fæðubótarefni en ef til vill hefði mátt vera sér millikafla um það að aldrei hefur tekist að sanna að fæðubótarefni einangrað úr „hollri“ fæðutegund hafi nokkurn tíma gert gagn. Þetta á sérstaklega við nú þegar duftát er í tísku og gerviheilsuiðnaður makar krókinn. Einnig hefði verið gaman að sjá umfjöllun um hugsanleg tengsl hollustu við félagslega þætti, til dæmis um gildi þess að njóta matar með öðrum, daglegar fjölskyldumáltíðir og máltíðir á vinnustað. Er matur jafn hollur ef hann er borðaður undir stýri eða við tölvu? Kafla 13 um kransæðasjúkdóma í konum er kærkominn í svona bók og sama má segja um kafla 14 um kransæðasjúkdóma hjá öldruðum, sem er verkefni framtíðarinnar.

Er þá ekkert aðfinnsluvert við bókina? Eintómur lofsöngur undirritaðs um bók sem vinir hans og kunningjar skrifuðu? Það er reyndar fátt aðfinnsluvert. Á einstaka stöðum eru hugtök og setningar sem gera ráð fyrir fyrri skýringum sem vantar. Í kafla 10 um lyfjameðferð hefði mátt minnst á nýrri blóðflöguhemlana (tikagrelor og prasugrel) og fondaparinux þegar fjallað er um létt heparín. Þetta eru þó smáatriði. Undirritaður hnaut ekki um innsláttarvillur eða aðrar ambögur.

Guðmundur, Tómas, meðhöfundar og hönnuðir hafa gefið út góða yfirlitsbók um kransæðasjúkdóma frá a-ö. Þessi bók mun nýtast mörgum: heilbrigðisstarfsfólki, nemum í heilbrigðisfræðum, sjúklingum, aðstandendum og almenningi öllum. Ef þú hefur lesið þessa bók þá veistu heilmargt um kransæðasjúkdóma.